

Obr. 37. Přerov, ulice K Polí. Kostrový slovanský hrob s pozůstatky konstrukce na dně. Foto M. Kalábek.

Fig. 37. Přerov, K Polí Street. Slavic inhumation burial with remains of a structure at the bottom. Photo by M. Kalábek.

byly patrné pozůstatky po dřevěném obložení, prknech nad těly a ve dnech jam po konstrukci či márách (čtvercové a obdélné jamky; obr. 37). Hrobová výbava byla chudá, obsahovala keramické nádoby (6×), železné nože (6×), srpy (3×), křesací soupravy (ocílky se štípanou industrií; 2×) a jednotlivé nálezy: hrot šípů a botku kopí. Nálezy z bronzů reprezentují zlomky dvou náušnic. V devíti hrobech nálezy chybí. Lokalitu tak můžeme řadit k chudým venkovským pohřebišťům z 9. až 10. století.

Nejméně ve dvou objektech se světlehnědým zásypem byly zachyceny zlomky novověké keramiky. Jde tedy o doklad aktivit novověké vesnice v místě bývalých zahrad.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

Seventeen inhumation burials with relatively poor grave goods (Fig. 37), dating to the Middle Hillfort period (9th–10th centuries), were excavated within the area of a Neolithic settlement in K Polí Street (Dluhonice cadastral area, Přerov District), along with several features belonging to the early modern village.

Marek Kalábek, Lukáš Šín

Přerov (okr. Přerov)

Ul. Kotasova, parc. č. 2580/3.

Mladohradištní období (RS4). Ojedinělý artefakt. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.4571856N, 17.4792128E

V roce 2023 našel archeolog Muzea Komenského v Přerově, p. o., v rámci preventivní detektorové prospekce v úrovni skrývky nově budované infrastruktury v ulici Kotasova při východním okraji intravilánu Přerova torzo ztrátové stříbrné mince z mladší doby hradištní. Místo nálezu se nachází na levobřežní straně řeky Bečvy. Z geologického hlediska se jedná o polohu situovanou na zarovnaném povrchu poblíž hrany Radslavické terasy pleistocenního stáří. Nadmořská výška nálezové polohy činí 222 m.

Nalezenou mincí je denár uherského krále Štěpána I. (997–1038) typu Huszár 1, který byl masově ražen od 20. let 11. století v mincovně Ostřihom (Huszár 1979, č. 1; Jonsson 1988). Na lící straně je ve vnitřním perlovém kruhu umístěn rovnoramenný kříž, v jehož

úhlech jsou čtyři klíny a část původního opisu STEPHANVS REX (obr. 38). Na rubu se ve vnitřním hladkém kruhu nachází rovnoramenný kříž, v jehož úhlech jsou čtyři klíny a část původního opisu REGIA CIVITAS. Z torza mince lze určit průměr 15 mm. Hmotnost torza denárové ražby činí 0,4 g.

Popsaný exemplář uherského denáru rozšiřuje nepříliš vysoký počet denárových ražeb, které pocházejí z prostoru přerovské raně středověké sídelní aglomerace. Z okolí místa nálezu jsou známy doklady osídlení z mladší doby hradištní, přičemž první archeologické nálezy byly zaznamenány v souvislosti s výstavbou areálu přerovské nemocnice v roce 1937, kdy byla nalezena raně středověká nádoba a kostěná brusle. V letech 1964–1965 došlo při úpravě teras v zahrádkářské kolonii „Za Kapličkou“ pod nemocnicí k nálezům většího množství zlomků keramiky z raného středověku (Jašková 1970, 120–121). Obě polohy jsou vzdáleny cca 400 m severozápadním směrem od nálezů denáru.

Z moravského prostředí lze uvést analogický nálezu denáru uherského krále Štěpána I. typu Huszár 1 například z hradiště Staré zámky v Brně-Lišni, či několik ražeb z dolního Podyjí (Videman 2015, 206, 214, obr. 11; Videman, Macháček 2013, 852, obr. 1: 3–4), z Čech pak například denár uherského krále Štěpána I. z Opočna na Rychnovsku (Militký 2013).

Přerovský exemplář nepochybně souvisí s dálkovými obchodními komunikacemi probíhajícími od jihu na sever podél řeky Moravy, Pobečvím přes Přerov a dále Moravskou branou směrem na severovýchod.

Obr. 38. Přerov, ulice Kotasova. Denár typu Huszár 1 uherského krále Štěpána I. Foto Z. Schenk.

Fig. 38. Přerov, Kotasova Street. Denier of the Huszár 1 type of the Hungarian King Stephen I. Photo by Z. Schenk.

Literatura

- Huszár, L. 1979: *Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute*. Budapest: Corvina.
- Jašková, M. 1970: Archeologické nálezy z Přerova. In: L. Hosák, J. Dostál (eds.): *Dějiny města Přerova. I. díl*. Přerov: Městský národní výbor, 115–126.

Jonsson, K. 1988: The earliest Hungarian coinage. In: P. Berghaus (ed.): *Commentationes numismaticae 1988. Festgabe für Gert und Vera Hatz zum 4. Januar 1988 dargebracht*. Hamburg: Auktionshaus Tietjen + Co., 95–102.

Militký, J. 2013: Nález denáru uherského krále Štěpána I. z Opočna (okr. Rychnov nad Kněžnou). *Numismatický sborník* 27(2), 236–239.

Videman, J. 2015: Významná centra na Moravě v 10. – 11. století pohledem nálezů mincí – aktuální stav poznání. I. Hradiště Staré zámky v Brně-Lišni. *Přehled výzkumů* 56(2), 201–219.

Videman, J., Macháček, J. 2013: Nové mincovní nálezy z dolního Podyjí v kontextu raně středověké Moravy. *Archeologické rozhledy* LXV(4), 851–871.

Summary

A fragment of a silver denier (Fig. 38) struck under the Hungarian King Stephen I (997–1038) was found in 2023 during a metal detector survey in Kotasova Street on the left bank of the River Bečva in Přerov (Přerov District). Only very few deniers (10th–11th centuries) are known from the entire region, and this single find of an 11th-century Hungarian denier (Huszár 1979, No. 1) represents a highly significant addition to the local historical record.

Zdeněk Schenk

Rajhrad (okr. Brno-venkov)

Východní okraj katastru, pravý břeh řeky Svratky, parc. č. 1914/7.

Středohradištní období (RS3). Hradiště. Sonda. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i., inv. č. 365/24-1 až 365/24-132.

Lokalizace: S-JTSK: -598598, -1172536

Údržba protipovodňové hráze, která vyvolala předmětný výzkum, byla prováděna na dvou oddělených místech. Zatímco berma stávající hráze na pravém břehu řeky Svratky (prostor jižně od mostu na silnici Rajhrad-Rajhradice) sloužila k těžbě hlíny a byla středem archeologického zájmu, na levém břehu (směrem od jezu několik stovek metrů severně) probíhalo postupné navrhování nové protipovodňové hráze.

Ačkoliv vlastní koryto řeky pochází z poloviny 19. století a hráz je ještě mladší, v prostoru bermy se zachoval původní terén. Byl tvořený cca 40 cm nadloží tmavé hnědé hlíny, která byla postupně odtěžena. Nadmořská výška se pohybuje okolo 185 m.

Odtěžení zeminy v prostoru pravobřežní bermy protipovodňové hráze probíhalo v říjnu 2023, a to na většině plochy bez přítomnosti archeologa. Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i., byl na probíhající zemní práce upozorněn až v jejich závěru. Skrytá plocha byla již z valné části zaježděná, a tedy velmi špatně čitelná. Nepodařilo se identifikovat žádné jednoznačné archeologické struktury ani movité nálezy kromě kamenné destrukce v nejjižnější části skrývky. V tomto místě byla navíc znatelná mírná terénní vlna a lokalizace odpovídala průběhu opevnění, které je znázorněno již na starých plánech stavitele rajhradského kláštera Josefa Anneise (např. Staňa 1976).

Po domluvě s investorem byla v tomto prostoru na konci února 2024 vytyčena sonda a zahájen archeologický výzkum. Příčný řez kumulací potvrdil, že se skutečně jedná o destrukci kamenné zdi (obr. 39). Destrukce měla šířku minimálně 10 m

a ležela na intaktním terénu nadložních vrstev, který jižním směrem (vně hradiště) sice mírně klesal, ale příkop zde nebyl zachycen. Po odstranění destrukce se v hloubce cca 0,2 m vyrysoval vlastní základ kamenné zdi o šířce zhruba 3 m. Rub i líc zdi tvořily vyskládané větší kameny, zatímco její střed byl vyplněn drobnější frakcí. Za zdí byly v hloubce cca 0,4 m rozpoznány negativy trámů, které navazovaly v kolmém směru na její rub a tvořily armaturu hliněného násypu. Ve vzdálenosti cca 3 m od rubu zdi pak byla zachycena vnitřní stěna hradby tvořená masivními vodorovnými prkny zapřenými o svislé kůly. Pod čelní zdí byl ještě objeven paralelní žlab zasahující až do intaktního podloží, který by mohl reprezentovat starší, pouze dřevohlinitou fázi opevnění.

Celá konstrukce hradby o šířce okolo 6 m byla založena na mohutné planýrce, která obsahovala četné velké kusy mazanice, zuhelnatělé zlomky dřev a jílovitý materiál a vyplňovala terénní depresi nejasného původu. Pomineme-li ojedinělý střepek z mladší doby hradištní, představující patrně intruzi v novodobém výkopu porušujícím archeologickou situaci, pak planýrka i kamenná destrukce zdi obsahovaly zlomky keramických nádob zařaditelné výhradně do střední doby hradištní. Ze samotného tělesa hradby se obdobně jako při starších výzkumech nepodařilo získat žádné datovatelné artefakty.

Obr. 39. Rajhrad. Sonda středohradištním opevněním od jihovýchodu. Foto R. Bíško.

Fig. 39. Rajhrad. Trench cut through the fortifications from the 9th–10th centuries, view from the southeast. Photo by R. Bíško.

Literatura

Staňa, Č. 1976: Rajhrad. Výzkum 1960 (s popisem nálezů z výzkumu hradiště v roce 1952). Rkp. nálezové zprávy, č. j. M-TX-197602348. [cit. 2025-12-05]. Uloženo: Archiv nálezoových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. DOI: 10.60585/M-TX-197602348. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky: <https://doi.org/10.60585/M-TX-197602348>.